

Sak **17/07 Programområder for forskning ved UiS**
(2007/925)

Hva saken gjelder

Styret utpekte seks tematiske satsingsområder i sak 58/05. Temalederne har nå levert sine første statusrapporter om forskning og forskningspotensial innenfor områdene. Universitetsdirektøren ønsker med denne saken å gi en oppdatering og tilbakemelding om dette arbeidet og samtidig legge det nødvendige grunnlag for en langsiktig forskningsstrategi for UiS. Formålet med denne saken er å klarlegge hovedtilnærmingen til en slik strategi og gi retningslinjer for den videre prosessen. Saken er også en del av OU-prosessen som nå iverksettes ved UiS.

Problemstillinger

Den sentrale problemstillingen er hvordan UiS kan utvikle mer robuste forskningsmiljøer, i mange tilfeller i samarbeid med IRIS. Universitetsdirektøren foreslår at dette gjøres ved å stimulere dagens uformelle forskergrupper til å utvikle fast organiserte **programområder**.

Dette innebærer i praksis at vedkommende gruppe

- 1) utvikler et sammenhengende forskningsprogram,
- 2) har en minstestørrelse, som regel minst fem medlemmer,
- 3) har tilstrekkelig faglig kompetanse i dybde og bredde og planer for kompetanseutvikling,
- 4) har et betydelig potensial for ekstern finansiering,
- 5) støtter opp under UiS' prioriteringer mht. master- og doktorgradsprogrammer.

Denne utviklingen kan best skje nedenfra og opp gjennom initiativ fra fagmedarbeiderne ved UiS. Fagmiljøene ved IRIS inviteres til å delta i prosessen. Forslag om nye programområder må behandles på alle nivåer i organisasjonen. Det foreslås at det opprettes en sentralt forskningsutvalg med mandat fra styret for å ta ansvar for denne prosessen. Dette utvalget vil også fungere som en arena for samarbeid på tvers av fakulteter og fagmiljøer.

UiS bør ha ambisjoner om at flere av programområdene utvikler forskning på et så høyt nivå at de kan være fremtidige SFF-kandidater.

Utviklingen av programområder vil kreve lokaler som er tilrettelagt spesielt for dette formålet.

Forslag til vedtak:

1. Styret slutter seg til hovedlinjene i denne saken som grunnlag for en forskningsstrategien for UiS
2. Temaområdene opprettholdes foreløpig ut 2008 for å stimulere forskning i bredden
3. Det innledes en prosess med utvikling av programområder etter retningslinjene i denne saken.
4. Styret slutter seg til at det opprettes et sentralt forskningsutvalg. Universitetsdirektøren fremmer forslag til sammensetning og mandat i egen sak.
5. IRIS inviteres til å delta i hele prosessen for å stimulere et tettest mulig samarbeid.
6. Universitetsdirektøren vurderer nødvendige tiltak for å utvikle egnede lokaliteter til programområder og forskningssentre.
7. Det utarbeides en årlig FoU-rapport i samarbeid med IRIS.

Stavanger, 22.02.07

Per Ramvi
universitetsdirektør

Sak 17/07: Programområder for forskning ved UiS

I styresak 58/ 05 vedtok styret følgende tematiske satsingsområder for forskningen ved UiS:

- Energi og miljø
- Helse og velferd
- Reiseliv
- Skole og læring
- Kultur
- Mat (under utredning)

Disse temaområdene skulle profilere institusjonen utad og fremme tverrfaglig samarbeid innen undervisning og forskning internt. De skulle bidra til å styrke forskningsmiljøer på tvers av etablerte faglige og institusjonelle skillelinjer. Temaområdene skulle også benyttes til å styrke forbindelsene mellom den faglige virksomheten og regionens og samfunnets behov for kunnskap og kompetanse.

Med unntak av området *Energi og Miljø* er det i løpet av 2006 ansatt temaleder for hvert av områdene: Elaine Munthe (Skole og læring), Per Dahl (Kultur), Sverre Nesvåg (Helse og velferd), Helge Bergslien (Mat) og Truls Engstrøm (Reiseliv). To av temalederne (Nesvåg og Bergslien) er hentet fra samarbeidende institusjoner (IRIS og Norconserv). I løpet av høsten 2006 har temalederne utført et omfattende kartleggingsarbeid i forskningsmiljøene.

Foreløpig har arbeidsgruppen for utvikling av prosjektet "Fra faglig utvikling til forskning" fungert som overordnet referansegruppe for temalederne. I tillegg til rektor og direktør er forskningsdirektør, prodekaner for forskning og underdirektør i Forskningssekretariatet med i denne referansegruppen. Toppledergruppen ved UiS er styringsgruppe for prosjektet.

Temalederne har nylig levert statusrapporter som følger denne saken som vedlegg. Disse viser hvor langt kartleggingen av forskning er kommet innenfor hvert område og gir en vurdering av fremtidig forskningspotensial. Som det vil fremgå nedenfor, er rapportene av ulik karakter, noe som henger sammen med at forskningsområdene er svært forskjellige: 'Reiseliv' er for eksempel et mye smalere og mer operativt begrep enn 'kultur'.

Alle temalederne har redegjort for ulike stimulerings tiltak som er iverksatt ved hjelp av de midlene som er avsatt (1 mill i året per temaområde). Dette dreier seg om mindre initierings tiltak, kurs, reisestøtte, internseminarer og lignende. Dessuten har temalederne kartlagt mulige finansieringskilder og fremtidige eksterne partnere.

De faglige konklusjonene i temarapportene kan sammenfattes slik:

Helse og Velferd:

Rapporten fra temaleder innen området Helse og Velferd omfatter en kartlegging av de forskningsaktivitetene som er relevant for dette feltet. I tillegg til helse - og sosial faglig forskning ved henholdsvis Institutt for helsefag og Institutt for sosialfag foregår det også forskning relatert til området ved Teknat. I notatet listes det opp en rekke prosjekter og tiltak i regi av ulike enkeltforskere og miljøer. Behovet for samarbeid med regionale partnere som IRIS, SUS og SAFER/Laerdal Medical fremheves. Til slutt nevnes tre mulige nye initiativ: simulering som læring innen helse og velferd, 'community campus partnership' og videreutvikling av forskningen på rusmidler (StaRus).

Reiseliv:

Temalederen beskriver fem forskningsfelt innenfor temaområdet - ferie og reiseopplevelser, måltidsopplevelse, reisemålsutvikling, vertskapsledelse og turisme og risiko - og redegjør for hvilke forskere ved UiS som er engasjert i hver av dem. Han fremhever at UiS har en sterk posisjon innen reiselivsforskning, og at det er behov for et nasjonalt forskningsprogram innen dette området. Det påpekes videre at det er i ferd med å utvikle seg

samarbeid mellom enkeltforskere ved UiS innenfor de nevnte fem underområdene og at dette kan legge grunnlag for større forskergrupper.

Skole og læring

Rapporten fra temaområdet *Skole og læring* viser at dette er et område der utviklingen av en større, sammenhengende forskningsinnsats er kommet langt. Flere større forskningsprosjekter er i gang eller under planlegging. Den viktigste utfordringen er å skape linjer mellom de ulike prosjektene slik at disse fremstår som en samlet innsats. I rapporten skisseres et forskningsprogram om hvilke kunnskaper lærere i utvalgte fag (her engelsk og matematikk) bruker i undervisningen, hva lærernes utdanning har å si for deres undervisningspraksis og hva dette betyr for elevenes læring. Dette vil gi grunnlag både for bedre forståelse for kunnskapstilstanden i begynneropplæringen og, i en senere fase, for eksperimentell utprøving. Det er videre antydnet hvordan studenter kan integreres i forskningsprosessene.

Avslutningsvis presenteres idéen om å etablere et forskningssenter Center for Advanced Studies of Education and Lifelong Learning i samarbeid med IRIS.

Kultur

Temalederen redegjør for en lang rekke stimulerings tiltak som er igangsatt. Han fremhever hvor viktig det er at UiS forbereder seg på deltagelse i NFRs neste kulturforskningsprogram med oppstart fra 2007/2008.

Utfordringene med kartlegging av individuell forskningsinnsats fremheves her: "Særlig innen humaniora har det vært tradisjon for å betrakte sine forskningsprosjekter som så unike at enhver kategorisering og tematisk bås plassering oppfattes som en uforstandig voldtekt på den meningsstruktur prosjektet forsøker å avdekke." Men det tilføyes at det har vært mulig "å samles og snakke om sine prosjekter på måter som bidro til å etablere nye konstellasjoner." Til slutt listes det opp tolv grupperinger som mulig utgangspunkt for fremtidige forskningsprogrammer. Ett av disse dreier seg om kulturutøveren.

I denne sammenheng vil universitetsdirektøren understreke at UiS har et sterkt miljø for utøvende kunst ved Institutt for musikk og dans. Dette skal naturligvis ha de samme mulighetene i utviklingen av en forskningsstrategi som alle andre, selv om det er vesentlige forskjeller mellom utøvende kunstnerisk virksomhet og forskning i tradisjonell forstand. UiS har for øvrig spesielle forutsetninger for å koble kompetansen innen utøvelse til kulturforskning for øvrig hvis det utvikles forskningsprosjekter omkring kulturutøvernes rolle.

Mat

Rapporten fra temaområdet Mat viser med tydelighet at temaet har et stort nedslagsfelt i regionen. Det er stor aktivitet – ca 300 forskerårsverk innenfor offentlig og privat virksomhet - men miljøene fremstår som "fragmenterte og lite samordnet." Temalederen påpeker at det særlig er to forskningsområder innenfor UiS som har relevans her: biologisk kjemi og sjømatforskning innen økonomi og markedsføring. Det nevnes ulike finansieringskilder og refereres til regionens arbeid med en søknad om Norwegian Centre of Excellence (NCE). Avslutningsvis foreslås det å prioritere 2-3 potensielle forskningsfelt i 2007.

Energi og miljø

Her foreligger det ingen rapport fordi det ikke har vært mulig å finne en egnet temaleder. Dessuten er det ingen stor entusiasme i berørte fagmiljøer for definisjonen av og overskriften på temaområdet.

Universitetsdirektøren vil sørge for at det nå gjennomføres en kartlegging av forskergrupper innenfor temaområdet, og at det drøftes nærmere med de berørte fagmiljøene hvilken innretning temaområdet videre skal ha.

Kartleggingen som er utført av temalederne, har vært nyttig for å avdekke mangfoldet i aktiviteten innen temaområdene. Disse er også brukt utad for å profilere forskningen på UiS' nye nettportal ved siden av andre presentasjoner fra ulike fagmiljøer. Det er videre god grunn til å anta at de tiltakene som er satt i gang på grunnplanet innenfor hvert temaområde, har hatt en positiv effekt både for enkeltforskere og for å bidra til utvikling av større forskningsmiljøer. Denne innsatsen i bredden bør fortsette i samvirke med tilsvarende innsats på fakultets- og instituttnivå som en naturlig del av den generelle forskningsaktiviteten ved UiS.

På denne måten har temaområdene fylt nyttige funksjoner som bør videreføres i tråd med styrets vedtak om at de er etablert for perioden 2005-2008.

Aktiviteten det siste året og temarapportene viser samtidig de klare begrensningene som ligger i denne tilnærmingen til utvikling av en forskningsstrategi for UiS. Det er vanskelig å se at temaområdene kan fungere som annet enn brede rammer for fremtidig forskning. Tilbakerapporteringen viser hvor problematisk det er for andre enn de involverte forskerne selv å identifisere fremtidig satsing på en måte som er faglig forsvarlig, og som integrerer relevant fagkompetanse hos enkeltforskere og miljøer.

Man kan reise spørsmål om det er mulig for et universitet å utforme en strategi for forskning gjennom sentrale vedtak. Enhver beslutning som måtte bli fattet, vil i alle fall være avhengig av ikke bare aksept, men aktiv oppslutning fra forsker-grunnplanet hvis den skal bli gjennomført i praksis. God forskning og gode forskningsmiljøer lar seg ikke vedta i formelle organer, men kan stimuleres gjennom gode, stabile rammebetingelser og en støttende organisasjonskultur.

Det videre arbeidet med å utvikle en forskningsstrategi for UiS bør organiseres nedenfra og opp. Det kan være grunn til å minne om at storparten av de forskningsressursene UiS disponerer ligger i den forskningstiden de 525 fagansatte har til rådighet. Forskningen foregår på grunnplanet i institutter og sentre. Omfanget og kvaliteten er avhengig av den enkeltes kompetanse og motivasjon og av den rådende forskningskultur i ulike miljøer. Alle ledd i organisasjonen har ansvar for å stimulere god forskning og samarbeid om god forskning.

Samarbeid mellom forskere er krevende, i alle akademiske miljøer. Noen foretrekker å utføre sin forskning i relativ ensomhet. Noen har sitt primære faglige nettverket utenfor UiS. Så lenge forskningen holder kvalitet og blir publisert, er dette naturligvis en helt legitim holdning på ethvert universitet. Ingen kan tvinge en forsker til å samarbeide mot hans eller hennes vilje. Det er i UiS' interesse at forholdene på grunnplanet også legges til rette for enkeltforskere. Undersøkelser tyder på at forskningsaktivitet henger nøye sammen med kompetansenivå. Etter hvert som flere fagansatte rykker opp til professornivå, vil dette gi uttelling i form av mer forskningspublisering. Dette taler for fortsatt å bruke ressurser på kompetanseheving, særlig i fagmiljøer hvor kompetansegrunnlaget i utgangspunktet er tynt.

Mer robuste miljøer

Det er ønskelig for UiS som institusjon at forskningen er noe mer enn summen av enkeltforskernes aktivitet. Vi ønsker å utvikle robuste, bærekraftige forskningsmiljøer av flere grunner:

- Det er stimulerende for de enkelte deltagerne å få løpende tilbakemelding på egne ideer og eget arbeid.
- Det er avgjørende for kvaliteten på undervisningen at den støtter seg på aktive forskningsmiljøer
- Det er vanskelig å oppfylle alle individuelle ønsker om utstyr og annen infrastruktur.
- Det er ofte i miljøer hvor fagfolk med ulik bakgrunn møtes, at nye ideer oppstår.
- Sterke, sammenhengende fagmiljøer er en forutsetning for at UiS skal hevde seg i den nasjonale og internasjonale konkurransen om forskningsmidler. Dessuten er forskningsmiljøer av høy kvalitet universitetenes største aktivum i den langsiktige rekruttering av fagfolk og studenter.

Disse hensynene ivaretas til en viss grad allerede gjennom uformelle forskergrupper og nettverk. Kartleggingen gjennom temarapportene viser at det er et mangfold av slike ved UiS. Noen av dem er også tydelig profilert på forskningsdelen av nettportalen.

En mulig forskningsstrategi ville vært å la de 'hundre blomster blomstre' på grunnplanet uten noen ambisjon om sentral påvirkning. Det ville medføre at UiS som institusjon ikke foretok noen prioriteringer, men overløt utviklingen av forskningen utelukkende til individuelle initiativ.

Dette er ikke ønskelig – primært av to grunner: For det første har vi ambisjoner om å utvikle nye master- og doktorgradsprogrammer, noe som forutsetter konsentrasjon av forskningsressurser. For det andre trenger vi, som nevnt, slagkraftige miljøer hvis vi skal tiltrekke oss eksterne forskningsmidler. Det er all grunn til å tro at NFR i enda større grad vil prioritere større forskningsmiljøer ved tildeling av ressurser i fremtidige programmer. I EU er terskelen ofte enda høyere. Det samme gjelder i stor grad private oppdragsgivere.

UiS har allerede sterke, sammenhengende forskningsmiljøer som er fast organisert, noen av dem i egne sentre, og som har vist at de kan vinne frem i konkurransen om forskningsmidler. Likevel er de ressursene vi får tildelt gjennom NFR og EU av relativt beskjedent omfang, totalt sett, sammenlignet med de andre norske universitetene. Over tid er det grunn til å frykte at dette kan få en kumulativ effekt: De miljøene som får mest ressurser, bygger seg opp til et faglig nivå som gjør at de står enda sterkere på neste konkurransearena. Særlig vil dette gjelde innenfor realfag/teknologi hvor forskningen er avhengig av kostbare infrastruktur, men også innen humaniora og samfunnsvitenskap vil denne effekten bli merkbar over tid. "Den som meget har, skal meget gives."

Tabell: Ekstern forskningsfinansiering ved universiteter og høyskoler (2005)

Finansieringskilde		Forskningsråd	Dep. m.v.	Øvrig utland	EU
Lærested					
	Totalt	1 655,1	520,7	107,9	166,3
	Universitetet i Bergen	320,9	118,1	36,9	57,9
	Universitetet i Oslo	576,0	133,8	28,4	45,7
	Universitetet i Tromsø	119,7	63,2	16,0	10,7
	NTNU	396,9	98,6	12,4	22,9
	Universitetet for miljø-og biovitenskap	88,3	10,2	11,5	4,7
	Universitetet i Stavanger	10,7	19,7	0,2	0,6
	Norges Handelshøyskole	3,9	-	-	-
	Norges veterinærhøgskole	34,9	9,7	0,1	5,4
	Andre	22,5	18,3	1,2	1,8
	Statlige høgskoler	81,2	49,0	1,4	16,5

Riktignok har tildelingene både fra NFR og EU til UiS økt kraftig fra 2005 til 2006, men de absolutte tallene i forhold til andre universiteter ligger fremdeles på et svært lavt nivå, som det fremgår av nedenstående tabell:

Eksternt finansiert virksomhet ved UiS, 2005 og 2006 (i tusen kr)

	NFR	EU	EFV
2005	10 693	202	75 520
2006	18 762	4 379	55 675

Utvikling av programområder for forskning

Hovedutfordringen for UiS som forskningsinstitusjon er å få flere av våre uformelle forskergrupper til å utvikle seg til programområder, og deretter evt til egne forskningssentre.

Dette innebærer i praksis at vedkommende gruppe

- utvikler et sammenhengende forskningsprogram, ikke bare med et tema, men med felles problemstillinger, relevant teori, metode og fremgangsmåter,
- har en minstestørrelse, som regel minst fem medlemmer, gjerne syv-åtte (inklusive stipendiater). Gruppen må ha en kjerne ved UiS, men gjerne eksterne deltagere,
- har tilstrekkelig faglig kompetanse i dybde og bredde i forhold til programmet som er definert, og planer for kompetanseutvikling
- har et betydelig potensial for ekstern finansiering ('betydelig' ikke nødvendigvis i kroner, men i forhold til hva som er vanlig innenfor vedkommende fagområde).

Dessuten er det naturlig å tilføye at programområdet

- støtter opp under UiS' prioriteringer mht. master- og doktorgradsprogrammer.

Når disse fem kriteriene er oppfylt, har en uformell forskergruppe utviklet seg til et organisert, sammenhengende programområde. Nøkkelen til dette er at de berørte fagfolkene forplikter seg overfor hverandre og overfor institutt og fakultet til et langvarig forskningssamarbeid. Det betyr at de vil legge hovedtyngden av sin egen forskning inn i dette programområdet de neste 3-5 årene.

Hva kan så UiS gjøre for å stimulere en slik utvikling fra individuell forskning via uformelle nettverk til faste programområder? Noen av de viktigste insentivene ligger utenfor vår kontroll, f. eks NFR's policy, og motivasjonen må ligge hos de enkelte fagfolkene.

Likevel er det mulig for UiS på ulike nivåer å bidra til en slik utvikling i våre forskningsmiljøer. I mange tilfeller vil det kreve ekstra ressurser å etablere et programområde, til å rekruttere flere fagfolk, til infrastruktur eller andre formål. Det viktigste insentivet ligger i at fagmedarbeidere som inngår i et programområde, normalt vil få mer forskningstid enn de ellers ville ha fått. Det er avgjørende at de ressursene som finnes på institutt, fakultets- og sentralt nivå brukes bevisst og strategisk for slike formål. Samtidig er det av stor betydning at alle nivåer bidrar på sin måte, og at man unngår et system hvor regningene bare sendes oppover.

Videre organisering

På denne bakgrunn vil universitetsdirektøren anbefale følgende fremgangsmåte i det videre arbeidet:

Alle faglige medarbeidere og alle fagmiljøer ved UiS utfordres til å vurdere om de er interessert i og har forutsetninger for å utvikle programområder ut fra de kriteriene som er stilt opp ovenfor. I mange tilfeller vil det være naturlig å legge kartleggingen i temarapportene til grunn. Alle forslag drøftes først i berørte institutter som må ta stilling til om de ønsker å prioritere vedkommende programområde, og i så fall i hvor stor grad med egne ressurser. Det vil bl.a. dreie seg om allokering av forskningstid til de involverte fagfolkene.

Deretter behandles forslagene på fakultetsnivå som foretar en lignende vurdering, ikke minst i forhold til utviklingen av doktorgradsprogrammer. Det forutsettes at også fakultetene bidrar på en egnet måte.

Forslag om nye programområder må behandles og endelig godkjennes sentralt i universitetet. Dette kunne gjøres av styret, men det vil trolig være mer hensiktsmessig at styret delegerer dette til et nytt sentralt forskningsutvalg. I dag har vi bare en uformell referansegruppe for temalederne. Denne gruppen ledes av rektor med prodekanene for forskning, og IRIS' vise.adm dir. som deltagere og forskningsdirektøren ved UiS som sekretariat. Universitetsdirektøren vil foreslå at det opprettes et forskningsutvalget med formell status, oppnevnt av styret og med fullmakter som defineres nærmere i egne vedtak. En sentral oppgave for forskningsutvalget blir å ta stilling til forslag om nye programområder. Prosedyrene for dette må defineres nærmere.

Hvor mye interne ressurser et programområde må tilføres for å bli etablert, er det vanskelig å si noe generelt om. I alle fall vil det dreie seg om starthjelp i en klart avgrenset periode. Over tid må et programområde være selvdrevet med egne, normale forskningsressurser og ekstern finansiering. Hvis dette ikke lykkes innenfor et tidsrom som er

stipulert i utgangspunktet, bør programområdet vurderes nedlagt. Man kan ikke regne med at alle programområder vil lykkes. Dette er, som annen forskning, en risikobetont virksomhet.

Hensyn til undervisningen

Den viktigste motforestillingen mot å stimulere en utvikling som skissert her, er hensynet til undervisningen. Det ligger en fare i at en del av de beste lærekraftene kan bli trukket inn i programområder som vil legge beslag på mer av deres tid. På kort sikt kan dette medføre problemer for undervisningen på det enkelte institutt. Dette er ett av flere elementer som bør vurderes i den prosessen som er beskrevet ovenfor. Her vil instituttlederne ha en sentral rolle for å ivareta hensynet til studentene og undervisningsforpliktelsene.

På lengre sikt er det god grunn til å anta at hensynet til forskning og undervisning faller sammen. Jo sterkere forskningsmiljøer vi har, jo lettere blir det å rekruttere nye fagfolk til både forskning og undervisning. Dessuten er aktive, sammenhengende forskningsmiljøer i seg selv en garanti for at undervisningen er forskningsbasert.

Forholdet til IRIS

Fagmiljøene på IRIS inviteres til å delta i utviklingen av nye programområder på linje med forskerne ved UiS. Det bør gå ut en generell oppfordring til å utnytte de faglige ressursene som ligger i IRIS og UiS mest mulig uavhengig av institusjonstilknytning. Denne prosessen legger til rette for å utløse de synergi-muligheter som ligger i de faglige forbindelseslinjene mellom UiS og IRIS. Det er ønskelig at IRIS-forskere så langt som overhode mulig deltar i UiS-initiativer av denne typen. Det åpnes også for at IRIS-forskere kan ta tilsvarende initiativ, og må i så fall forankre dem i fagmiljøer ved UiS.

For å stimulere til felles program- og senterutvikling med IRIS er det avsatt 2 mill kr på årets budsjett. Dette kan bl.a. brukes til å frikjøpe fagansatte slik at de i større grad kan delta i slikt utviklingsarbeid. Det er videre avsatt 2mill til andre fellestiltak mellom UiS og IRIS. (I tillegg kommer 6 mill per år samlet til temaområdene.)

IRIS har ikke samme faglige bredde som UiS. Det er fagmiljøer ved UiS som ikke har fagfeller ved IRIS. Det er viktig at også disse UiS-miljøene stimuleres til å utvikle programområder. Universitetsdirektøren vil derfor åpne for at deler av disse midlene også kan brukes til å stimulere forskningsinitiativ fra miljøer som per i dag ikke har samarbeidspartnere ved IRIS. Det er ikke noen **forutsetning** at det er både UiS- og IRIS-deltagere i et programområde, men det er sterkt ønskelig der forholdene ligger til rette for det.

UiS vil også i fremtiden etter all sannsynlighet ha en bredere faglig portefølje enn IRIS, men dette er ingen hindring for at alle fagmiljøer ved UiS stimuleres til å delta i den prosessen som er beskrevet ovenfor, og derigjennom forbedre sine muligheter for ekstern finansiering. Dette gjelder bl.a. innenfor temaområdene reiseliv, skole og læring og kultur, slik situasjonen er i dag.

Ambisjonsnivå

UiS har ambisjoner om å opprettholde og utvikle forskningsmiljøer som holder et høyt internasjonalt nivå, og som er synlige i norsk forskning og i norsk samfunnsdebatt. Programområdene blir, forhåpentligvis, et sentralt virkemiddel for å realisere disse ambisjonene. Noen av dem vil det være naturlig å organisere som egne sentre (tilknyttet både IRIS og UiS der det er naturlig) for å markere deres plass i organisasjonen både utad og innad. Det neste ambisjonsnivået er sentre for fremragende forskning (SFF) og sentre for forskningsdrevet innovasjon (SFI). Det er grunn til å tro at det vil bli utlyst en nye runde med SFF'er om tre-fire år. Da bør UiS ha flere kandidater som har mulighet for å oppnå slik status. Det forutsetter langsiktig innsats og prioritering fra vår side.

For å markere betydningen av forskningen ved UiS utarbeides en årlig FoU-rapport som omfatter forskningsstatistikk, utdrag og konklusjoner fra aktuelle prosjekter og en redegjørelse for utviklingen av programområder. Rapporten bør dokumentere både spissområder og bredden i forskningen ved UiS og IRIS.

Grunnlaget for en forskningsstrategi

Med denne saken ønsker universitetsdirektøren å legge de organisatoriske rammene for en forskningsstrategi ved UiS. Det substansielle innholdet skal defineres nedenfra gjennom initiativ til utvikling av programområder fra

grunnplanet i organisasjonen. For å markere denne prosessen både innad og utad forslås det å utarbeide en årlig FoU-rapport hvor det bl.a. redegjøres for nye programområder.

Denne åpne utviklingen av programområder vil samtidig legge til rette for og skape nye arenaer for faglig samarbeid på tvers av institutter og fakulteter og på tvers av disipliner. Et programområde kan være enfaglig, flerfaglig eller tverrfaglig. Det kan være knyttet til et eksisterende doktorgradsprogram eller legge grunnlaget for et nytt. Det kan også gi muligheter for tettere forskningssamarbeid innenfor fagdisipliner som er spredt på tvers av institutter og fakulteter. På denne måten vil denne prosessen kunne gi et vesentlig bidrag til den mer omfattende OU-prosessen ved UiS.

Ekspansjon og behov for lokaler

Hensikten med denne forskningsstrategien er ikke bare å stimulere mer robuste forskningsmiljøer, men også å legge grunnlaget for at forskningsaktiviteten ved UiS og i skjæringspunktene UiS/IRIS ekspanderer over tid. Sterkere og fastere organiserte forskergrupper er den viktigste forutsetningen for at vi skal tiltrekke oss mer ekstern finansiering. Dette reiser spørsmål om tilpassede lokaler og fasiliteter for å møte en slik utvikling.

Det kan være gunstig å samlokalisere en forskergruppe med 5-10 deltagere for en avgrenset tidsperiode på la oss si 3-5 år, slik at det blir tettest mulig løpende samhandling i gruppen. Ikke minst for stipendiater er et slikt arbeidsmiljø av stor betydning. Ideelt sett burde UiS ha lokaler som kunne brukes fleksibelt på denne måten. Slike lokaler burde både ha en utforming som virker stimulerende for den daglige samhandlingen i en forskergruppe, og samtidig kunne tilpasses skiftende behov ettersom aktiviteten i tråd med denne strategien utvikler seg.

Universitetsdirektøren vil undersøke mulighetene for å utvikle et bygg av denne typen i Ullandhaugområdet og komme tilbake til styret med en nærmere vurdering av dette.

Dette betyr ikke at deltagerne i alle programområder skal samlokaliseres på denne måten. I noen tilfeller vil det sikkert være med formålstjenlig med andre løsninger, men iallfall vil økt forskningsaktivitet kreve mer plass.

Forslag til vedtak:

- 1 Styret slutter seg til hovedlinjene i denne saken som grunnlag for en forskningsstrategien for UiS
- 2 Temaområdene opprettholdes foreløpig ut 2008 for å stimulere forskning i bredden
- 3 Det innledes en prosess med utvikling av programområder etter retningslinjene i denne saken.
- 4 Styret slutter seg til at det opprettes et sentralt forskningsutvalg. Universitetsdirektøren fremmer forslag til sammensetning og mandat i egen sak.
- 5 IRIS inviteres til å delta i hele prosessen for å stimulere et tettest mulig samarbeid.
- 6 Universitetsdirektøren vurderer nødvendige tiltak for å utvikle egnede lokaliteter til programområder og forskningssentre.
- 7 Det utarbeides en årlig FoU-rapport i samarbeid med IRIS.

Per Ramvi
universitetsdirektør

Helge Ole Bergesen
forskningsdirektør

Vedlegg: Fem temarapporter